

KŘESŤANSKÉ LISTY A KUSŮV LID

časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXV (XXIV)

Chicago, Illinois říjen (October) 1963

Číslo (No.) 10

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Dietrich Bonhoeffer:

Studia na cestě k svobodě

Kázeň

Vypravíš-li se za svobodou, nejprve uč se, kázni smysly své zvládat i duši, aby tě žádost a těžké údy nesvedly stranou sem hned, hned tam.

Cudný buď tvůj duch i tělo, cele ti poddány, poslušní hledači cíle, který jim určen.

Tajemství svobody poznává jenom, kdo sevřen je kázní.

Čin

Ne co se zlíbí — co správné je s odvahou činit,

ne možné si kouzlit — leč skutečnost statečně chopit,

ne v útěku myšlenky — svoboda pouze je v činu.

Z váhání úzkostného vystup do bouře dění jen Božím rozkazem nesen a jen svou vírou. A jásajíc, svoboda ducha tvého přijme.

Strážně

Předivná proměno! Silné tvé dělné ruce jsou spoutány. Bezmocný chutnáš tu konec svého činu. Volně vydechneš přec, když právo a při

tíše v silnější vložíš ruce a dosti máš v tom. Dotkl ses, blažený, svobody jen na mžik oka, pak světils ji Bohu, aby ji dovršil slavně.

Smrt

Nuž přijď, veliký svátku na cestě k svobodě věčné,

smrti, strhni tíživá pouta a stěny našeho těla, jež miji, a zaslepené naší duše, abychom konečně spatřili, co vidět zde není nám přáno.

Svobodo, tebe jsme se nahládali kázní a

činem a strážní.

Ted' v umírání poznáváme v Boží tváři tebe samu.

"Vy jste sůl země."

Matouš 5:13.

I.

Svět je nemyslitelný a nemožný bez Kristových učedníků. Snad se někdy dívá na ně s útrpností nebo s pohrdáním. Může je přehlížet anebo se jim vysmívat. Může je pronášedovat a užívat k smrti. To všechno přece vyzkouší už na Kristu. To zkouší i na jeho vyznavačích — avšak Kristus přece žije a žijí i jeho učedníci! Ti chudí duchem, pokorní a bezelstní. Ti, kteří pahnou po spravedlnosti. Milosrdní a tiší. Poctiví a nezištní. Ti, kteří se nedají žádným tlakem zkřivit a žádným smutkem zlomit. Měřítka oblíbenosti a úspěchu, hmotných zisků není jim rozhodující. Neobírají se o vnější pozemské opcery, poněvadž je drží mocnější síla. Žijí v tomto světě, ale nejsou z tohoto světa. Vytýkají jim, že nerozumějí životu, že jsou nepraktičtí, že si to neumějí na světě zařídit. Jsou to prý pošetilci a blázni.

Všelijak je mohou nazývat a po svém hodnotit, ale svět se bez nich neobejde. Jsou světu nepostradatelní jako je sůl nezbytná pokrmu. Jakou pouštinou by byl svět bez takových Štěpánů, Františků z Assisi, Valdenských, českých a moravských Bratří, vyhnanců pro víru, misionářů, diakonů, oddaných otců a matek, věrných vedoucích mládeže, všech opravdových křesťanů po celé zemi. Jim přatí Ježíšovo: Vy jste sůl země! Zadušíli bychom se ve světě, kde by hvli sami praktičtí, počtáři, domýšlivci a špihaři!

Snad takových "tichých v zemi" je málo. Snad sami mají někdy i pocit ztracenosti. Snad se zdá, že je práce jejich marná a mož-

KRESTANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter

2655 Locust Street Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.
Chicago 9, Illinois

Return address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

ná, že si sami zastesknu: Nadarmo tedy v čistotě chovám srdce své . . . ?" (Žalm 73,13.) A přece: tyto vyvození Boží drží svět. Bez nich se rozpadá v hniobě. "Vy jste sůl země." Sůl chrání před rozkladem. Svět žije, svět trvá, svět má naději, poněvadž jsou zde oni!

II.

Ano. Ize to říci i takto: Pro ně zachovává Bůh svět. I když je ve sboru několik málo věřících, Bůh se smilovává. I když to je menšina v národě, která se Pánu Bohu nezpřonevěřila, pak je pro národ naděje. Bůh chtěl ušetřit zkaženou Sodomu nejen pro padlé, nebo třicet, ale i pro deset spravedlivých (I. Mojžíšova 18,32). Pro vyvolené ukracuje Bůh dny trpění. (Evang. Matouše 24,22.) Boží lidé dělají život snesitelným; umožňují, že svět trvá. Bez nich se vše zhroutí v ohni a síře jako Sodoma a Gomora.

Vy jste sůl země! Přítomnost soli rozpoznáš okamžitě. Myslíš, že učedníci Kristovi zapadnou k nerozpoznání do svého prostředí? Že se neodliší od zla, které je obklopuje? Jak musí být nápadní i dnes uprostřed spekulantů a handlířů tohoto života. Jak jinak se chovají než všichni ti "praktičtí" lidé, kteří stále odhadují a počítají, "co jim to vynese"

a podle toho hledají styky a přátelství, i v církvi. Jak jsou na sebe přísní, když mají co dělat s cizím majetkem. Jsou výrazní mezi všemi charakterově porušenými, jsou nápadní mezi slabochy, kteří nechťejí na sebe vzít odpovědnost a bojí se jít napřed s čistými rukama.

Vy jste sůl země! Sůl má svou výraznou, určitou chuť. Učedník Kristův nikdy nemůže být neutrální. Ceťou bibí prochází tažení proti bezbarvosti, zlaté střední cestě a kompromisování. Prorok Ba'ám je kritikován, že byl na váhách, na koho má víc dát, zda na Boha či na krále. Eliáš volá ke shromážděnému nerozhodnému lidu na Karméli: Dokud kulhati budete na obě strany? Pán Ježíš napomíná neúprosně: Nemůžete Bohu s'loužit i mamoně. Sbor v Laodicei je přísně souzen: "a tak, že jsi vlažný a ani studný ani horký, vyvrhu tě z úst svých" (Zjevení Jana 3, 16). Bud' — anebo! Bůh nesnáší neutrálnost. Jste přece sůl země!

III.

U našeho textu v evangeliu Matoušově je zajímavý odkaz k 9. kapitole evangelia Markova, verš 50. Tam však nečteme: "Vy jste sůl země", nýbrž "Mějte sůl sami v sobě." Snad hned nenajdeme souvislost mezi oběma texty, ale patrně je v tomto: Abyš mohl něčím být, musíš něco mít. Jsou to dva různé pohledy na tutéž věc. Matouš myslí už navenek, čím mají býti učedníci Kristovi svému okolí a proto říká "Vy jste sůl země". Marek se soustřeďuje dovnitř: to, čím máš být navenek, musí být především v tobě.

Čistotu rukou musí předcházet čistota srdce. Kdys chceš bojovat za svobodu, musíš být vnitřně svobodný. Nové řady mohou být nesený opravdově jen lidmi, kteří přijali "srdce nové a ducha nového". To, co má pronikat do okolí, musí být v tobě. To, co máš dávat, musíš sám dříve přijmout. S prázdným srdcem a s prázdnými rukama nikoho neobohatíš. Než získávat pro Krista, nejsi-li sám získán. Máš-li jiné věci k oddanosti Bohu, musíš být sám Bohu oddán. Nikoho nezapálíš, zůstáváš-li chladný. K tomu, abys mohl jiné připravovat pro království Boží, musíš být sám připraven.

To nás vede k další souvislosti Ježíšových výroků o soli. Evangelista Marek (9,49) připisuje Ježíšovi narážku na sůl, kterou měli

mít starozákonní oběti. Ve III. knize Mojžíšově 2,13 o tom čteme: "Všeliký dar suché oběti své so'i osoš, a neodejmeš soli sm'ouvy Boha svého od suché oběti své. Při každé oběti své sůl obětovati budeš." Příprava oběti spočívala tedy v tom, že byla osolena — a teprve takto přinesena Bohu. — Učedníci Kristovi již nkonají oběti ve smyslu starozákonním, nýbrž podle napomenutí Pavlova (Římanům 12,1) mají vydávat tě'a svá v obět' živou, svatou, Bohu libou. Ale patrně i k této oběti je potřebí přípravy a na tuto přípravu, na toto "oso'ení" snad myslí Pán Ježíš, kdž připomíná ve zmíněném výroku (Evang. Markovo 9,49): "Nebo každý ohněm bude solen a všeliká obět' solí bude osolena." Musíš být připraven tak, jako byla připravována obět' a jako je připravován pokrm. "Mě'te sůl sami v sobě." Nejde to bez so'i. Učedníkem Kristovým nemůžeš být jen tak, ve svém původním, přirozeném, neproměněném stavu. Musíš být prohněten něčím novým. To si nedáš sám, to musí přijít zvenčí od někoho jiného — jako zvenčí se dostává sůl k pokrmu nebo oběti. Staneš se jiným a teprve v tomto proměněném stavu Bohu přijatelným.

Kristovi učedníci jsou lidé proměnění a přinavení. Duch Boží je zpracoval a udělal jinými: Už nežijí pro sebe a ze sebe, už nechťeli "zachovat svou duši". Prošli očistným ohněm sebepoznání a pokání, vzali doopravdy Kristovu výzvu "chce-li kdo za mnou jít, zapříž sebe sám, a vezmi kříž svůj a následuj mne". (Evang. Matouše 16,24). Zemřeli sami sobě, aby povstali s Kristem k novému životu. Jejich život hoří jako obět' očištěná solí.

IV.

Vracíme se k začátku: svět, i kdž na ně nemyslí a o ně se nestará, je nemyslitelný a nemožný bez Kristových učedníků. Vždy zde nezbytně budou, snad přehlížení a přece potřební, nepostradatelní tak jako je nepostradatelná sůl. Budou mezi námi, ve zvláštním bytí "se slávou i s potupou" s pom'uvou i s pochvalou, jako "škůdcové", ale přece pravdiví, jako "neznámí" a přece uznávaní, jako umírající, a přece — hle — živí, jako trestaní, a přece nepopravení, jako zarmouení, a přece vždycky se radující, jako chudí, a přece mnohé obohacující, jako nic nemající,

a přece mající vše zabráno." (II. epístola Korintským 6,8-10, Žilkův překlad.) Nikdy svět bez nich nebude. Kristus žije, a to znamená také, žije svými vyznavači. Vždy bude na této naší zemi Kristova církev a brány peke'né ji nepřemohou. O to neměj starost!

Tvoji a moji starosti musí být, abychom i my byli mezi učedníky Kristovými a aby naše církev se proměňovala v církev pravou; abychom byli očisťováni a připravováni solí Slova Božího; abychom se Bohu zasvětili v obět' svatou; abychom ve světě vždy působili proti rozkladu, Vy jte sůl země!

Jinak naše práce nemá smyslu. Náš text je uzavřen slovy: "Jeť iže sůl zmařena bude, čím bude osolena. K ničemuž se nehodí více, než aby byla ven vyvržena a od lidí pošapána." (Evang. Matoušovo 5,13). Přírodně vzato, sůl nemůže ztratit sol'ivost. Pro duchovní svět však zřejmě platí jiné zákony. Církev i duše se stále musí bát, aby nepřišla o své určení. Na to zapomněl starý Izrael. S bázní a třese'ním spasení své konejte. Nikdy nebud' sebejistý, spokojený a hotový. Kdo stojí, hledíž aby nepadl! Křesťané, kteří nep'ní své poslání a nežijí svým úko'ům, budou zavrženi! To je osud zmařené soli podle zákonů království Božího. To byl osud farizejské církve doby Ježíšovy. To bylo už osudem to'ika sborů a církví křesťanských. Zmařená sůl bude zavržena. Naproti tomu z kamení může si Bůh vzbudit svny Abrahamovy. Ti, kteří se zděli nepřístupní a odmítaví, kteří byli na ulicích a mezi ploty, mohou být mocí Boží proměnění v nejhorlivější jeho služebníky. Bůh svou církev stále soudí a tříbí, probírá a přesívá, onravuje a buduje, novým se protiví a pokorným dává milost. Nikdy svět nebude bez Božích svědků. Ještě jednou: Moji a tvoji starosti a modlitbou jest, abychom i my, já a ty, mohli být mezi ně počítáni. Amen.

Cím žije svět.

Kdo se podívá otevřenýma očima na to, co světem hýbe a vřdvecky hýbalo, ten uvidí svět plný lidí nadšených pro pravdu, uvidí lidi s nadšením idoucí na smrt upálením pro Krista, uvidí křesťany nade všechno věřící v království Boží, uvidí muže, kteří ve jménu Kristově připravují věčný mír. A na těchto spravedlivých lidech stojí svět, oni jsou strůjci dějin, jimi svět pokračuje.

Pravda není ani ve vědě, ani ve filosofii, jest jen v každém člověku samém.

Jen lidé pravdou žijící jsou nositeli pravdy.

U všech velkých obevítelů vidíš, jak napřed jdou se starou vírou, snažíce se svůj život podle ní srovnat; jak nové světlo tu a tam z jejich řeči proráží, jak zápasí s ním, hledajíce s'ov k vyjádření nového poznání; jak chybují, ale cítí při tom, že se dostali na scestí; jak najednou vzplane nová myšlenka a oni opustí svoje okolí, upravujíce v soukromí své názory názory podle nového světla; jak konečně vystoupí, jsouce docela novými lidmi a žářem nové myšlenky zažehnou každou duši, která se jim přiblíží; celý ostatní život není pro ně ničím jiným, než vítězným tažením za důkazem jejich pravdy. Stane se, že svět jich nepřijme a dá se jim

žít v nouzi a opovržení. Ale oni vidí, že mají pravdu, pracují o ní dál a volají pšíši století za svědky svého nejepšho poznání. Co jest jim tupost lidská, co trápení, co smrt, jim, kteří už za živa se povznegli k věčné pravdě?

Když jen cípeček porozumění zavadí o moji mysl, hlava zahoří, tento svět zmizí, a vidím kolem sebe jen veselé tváře mužů, kteří se pozdravují; už všechno po hopili; už rozumějí jeden druhému a mají se rádi, protože poznali, že jeden nejvyšší cíl vedl všechny.

—Emanuel Rádl.

(Z "Útěchy z filosofie" a j. Dr. E. Rádl, 1873-1942, profesor filosofie a přírodních věd na Karlově universitě, byl žákem a pokračovatelem Masarykovým).

Lidská moudrost a Boží bláznovství

Enrico S. Mo'nár

Nemusíme letět do Vietnamu, do Brazílie, do Tibetu, do Kórea, do Berlína, do Kuby, na Haiti a do jiných koutů světa, kde všechno číší skandálem nerozumu autorit, občanů, stran, a vědců; jen se podívejme kolem sebe a brzy zjistíme, že téměř nic v chování a myšlení našich současníků bývá skutečňováno postupem rozumovým, estetickým, morálním či náboženským. Vypadá to, jakoby každý z nás, v životě soukromém a veřejném jednal z podvědomých a náhodných impulsů.

Co na tom, že mo'e firma zhotovuje zkázonosné bomby, jen když donese domů tučný ček. Co na tom, že světu hrozí pokles životní úrovně s popu'čční exp'osí, jen když mi nikdo nebrzdí poh'avní h'ad a plození velké rodiny; kašlu na sociologv, kteří navrhuji pouze dvě děti v rodině. Co na tom, že je nouze po dobré knize, jen když mi zaplatí tučný honorář za hloupý povrchní román. Co na tom, že je málo dobrého umění, jen když jdu s dekadentním proudem a tlakem společnosti, a ma'uji výnosné paškvile kapitalistické "abstrakce" a nesmyslných štárů a "socialistického realismu" na druhé straně železné opony. Co na tom, že není mod'ithy v naší rodině, že není kázně u dětí. Vždyť je to mod'rní mysllet pokrokově a dávat dětem volnost. Nač se piplat s výchovou.

chováním, mravy a staromódními ideály? S nimi to stejně nikam nedotáhneš. Copak nemá ten Jimmy Hoffa pravdu, když rozhlašuje televisi do celého světa, že "žijeme v džungli, kde platí jenom si'ná pěst a velká huba"? Vlezte mi na záda s ušlechtilými ideály. To je pro naivní nevinátka. Buďte střízlivými realisty.

No tak, páni realisté se střízlivým rozhledem: kam jste to dotáhli? Ráji srdce isto se vysmáli a teď, vy i my, kteří jsme zhřešili mlčením, bloudíme labyrintem světa, nad kterýmž vládne erasmovská Paní Hloupost, nesouvislost a naivnost. Snažte se nás přesvědčit, že je chvtřejší spoléhat se na elektronický mozek než na Boží moudrost. A'e zapomínáte, že i ta nejdokonalejší metoda a technika závisí na lidské vůli a že "věda bez svědomí neznamenaá nic než zpusťování duše."

Křesťanství musí bojovat proti tomuto zpusťování a proti té poušti. Brillat-Savarin kdysi napsal, že zvířata žerou, člověk jí, a jenom vzdělaný člověk ví jak jíst. Pohan čije, ale jenom duchovně vzdělaný člověk ví, jak má žít. A křesťanský vzdělaný člověk ví, že se musí čím dále tím úsilivněji vyhýbat artificialnosti v mod'rním světě, a tím více, že musí hledat to, co má věčné hodnoty, co nese na sobě punc pravdy. Takové hledání se zdá směšné a pomalé našim soudobým slepým mod'roslužebníkům bohvě Vědy. Oko za oko, zub za zub, bombu za bombu, Berlín a Kubu — takové matematické politikové to-

hoto světa roumí. Ale takové matematice Bůh našeho Pána Ježíše Krista nerozumí. A Ježíš roku 1963 je znovu ochoten dát se ukřižovat vlastenci a vědci Vý. hodu a Západu, jako se dal ukřižovat horlivci a realisty léta Páně 33. U Ježíše Krista není Východu ani Západu, ani bělocha ani černocho, ani Žida ani Reka. "A kde je chytrák tohoto světa? Zdaž Bůh neobrátil moudrosti tohoto světa v bláznovství?" (1. Kor. 1:20).

Ještě k Cyrilo-Methodějskému výročí

Jedenáctisté výročí příchodu svatých bratří Konstantina-Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu nás pobízí k zastávce v běžném životě a k zamyšlení nad minulostí a přítomností. Ve chvíli tak památné si uvědomujeme daleko živěji než ve všední den, kolik prospěchu a požehnání vyplynulo obyvatelstvu našich zemí z díla věhlasných soluňských rodáků. Tenkrát, před jedenácti sty léty, se našim předkům, do té doby většinou pohanským, dostalo jasné orientace politické, kulturní a náboženské.

Ríše velkomoravská, první státní útvar ve střední Evropě, jehož trvání je spolehlivě doloženo, byla před rokem 863 už po několik desítek let v rozvoji. Její politické ústrojí bylo doplněno horlivou činností soluňských bratří a jejich žáků. Překlady Písma sv. z řečtiny do jazyka, brzo označovaný za staroslověnský, znamenitě pomáhal při hlásání křesťanské nauky a při budování církevní organizace na Velké Moravě a v jejím slovanském sousedství. Kulturní důsledky působení sv. Cyrila a Metoděje byly stejně významné jako rozkvět náboženského života za jejich vedení a politické dílo, které konali křesťanští vladaři Velké Moravy. Z kvasu vzniklého šířením křesťanského učení vzešla v našich zemích literární činnost, na kterou navazovalo pokolení za pokolením až po dnešní časy.

Nenadsazujeme zajisté, prohlašujeme-li o letošním výročí, že se moravský Velehrad vyšinul na středisko tehdejšího slovanského světa, obráceného valem na křesťanskou víru a hlásícího se o podíl na výstavbě politického, společenského i duchovního řádu v teh-

dejší Evropě. Staroslověňština se rozvíjela jako společný jazyk slovanských národů a kmenů. V X. a XI. století ustoupila na Moravě a v Čechách, avšak na Slovensku se uchovala do dob mnohem pozdějších. Ve XIV. století přičiněním Karla IV. se Emauzský klášter v Praze stal novým útlukem hlaholského písma, vytvořeného v cyrilometodějské době a kvetoucího až dotud v jadranské

České a slovenské kraje, počítané k Velké Moravě nebo s ní aspoň sdružené, ležely v místech, kde se stýkaly a křižovaly tehdejší kultury a civilizace. Zánikem Velké Moravy pozbyly přechodné na svém duchovním a politickém významu. V zápolení mezi Západem a Východem, které se odrazilo i na Velké Moravě a které se přilostilo po jejím rozkladu, naše země se přiklonily k Západu a v tom spojení zůstaly až do doby přítomné. Odkaz Velké Moravy nezašel v krvavých bojích a v politických převratech, nybrž žil a žije podnes.

Působením slovanských věrozvěstů a jejich žáků byly naše země uvedeny v přímou a plodnou součinnost s velikým dílem křesťanského humanismu daleko před jinými končinami Evropy a světa. Na dílo politické navázal duchovní rozvoj a ten pokračoval ve státních útvarech, které se podělily o území Velké Moravy. Letošní výročí je nám pobídkou, abychom osvětili připomínky skutečností tak významných jako byl překlad Písma sv. do jazyka srozumitelného všem Slovanům, budování církevních organizací, nezávislých na německém či latinském živlu, literární památky psané staroslověnským jazykem, slovanský mešní zpěv, slovanský obřad. Nade vše to stavíme duchovní náplň života slovanského lidu na Velké Moravě, vloženou do srdcí a hlav sv. Cyrilem a Metodějem — to je dědictví otců, které si připomínáme a o jehož zachování usilujeme . . .

Odkaz svatých bratří Cyrila a Metoděje nezmětl a neztratil na své životnosti, protože se ustavičně osvěžuje z věčných zdrojů. Přemýšlením o něm, znovu a znovu si uvědomujeme hluboký mravní základ našich národních dějin. Osvědčením věrnosti posílujeme svou víru v návrat vlády pravdy, svobody a pravé demokracie.

(Z Frohlášení Rady Svob. Čsl.)

50 Z Podkrkonoší do širého světa.

Starobylý rod pánů z Valdštejna měl před Bílou horou několik větví. Některé byly katolické, jiné pod obojí. Mezi těmi, co přijímali z kalicha, nebylo úplně jednoty, věc tenkrát v českých zemích nikterak neobvyklá.

Není docela jasné, ke kterému směru se přiznával Karel z Valdštejna (1549-1604) sedlákem na Poličanech v okrese hořickém, a jeho manželka, rozená z Knobelsdorfu. Karel nebyl docela bez vyššího školení. Když měl dvacet let, r. 1569, studoval ve Wittemberku, a to byla universita ovládaná duchem Filipa Melanchtona. Nebudeme asi daleko od pravdy, když se budeme domnívat, že Karel a jeho manželka byli členy strany pod obojí, a to toho směru, který měl blízko k Jednotě bratrské nebo se s ní aspoň dobře snášel.

K tomu ukazuje i výběr zahraničních škol pro dva ze tří synů, Jiřího a Kristiána. Bylo to dva roky po otcově smrti, když byli poslání do Marburku, tedy na místo, kde nebylo tlusté dělící čáry mezi lutherskými a reformovanými. Byli tam zapsáni 31. srpna 1606. Po Marburku však přišly školy, kde měla reformovaná víra úplnou vládu, Basilej a Ženěva. V Basileji byli oba bratři zapsáni v dubnu 1608. Na universitě tehdy dlel i jejich krajan Matyáš Erbinaeus z Hostinného. Přišel tam po studiích ve Frankfurtu nad Odrou a v Heideberku a byl v Basileji povýšen na doktora veškerého lékařství v listopadu 1608. V jiné matrice byl zapsán jako Erbenaeus — jméno, kterého doma užíval znělo zřejmě Erben.

Do Ženěvy se mladí Valdštejnové dostali o rok později a byli zapsáni v dubnu 1609. Pobývali si tam zase rok. V květnu 1610 postoupili po vyježděných cestách přes alpské průsmyky a dařilo se zapsat na universitu padovskou, navštěvovanou po několik let studenty katolické i evangelické víry. Nikde jsme nezachytili záznamu, podle kterého by bylo možno rozhodnout, jestli po studiích v Padově cestovali ještě dále na jih nebo se vrátili do Čech.

Kristián vstoupil r. 1612 do dvorské služby, když to Jiří se vydal ještě jednou za hranice. Cílem cesty byla universita v Leydenu, na kterou se dal zapsat o dvě léta dříve Ště-

pán Stře'a z Rokyc. Urozeného pána provázel Matyáš Erbinaeus a Jiří Blošič z Dvora Králové, patrně valdštejnský člověk.

Nevíme, kdo rozhodoval o výběru všech těch škol. Vác'av Budovec, který přichází na mysl, byl spojákem jejich otce Kar'a ve Wittemberku. Byli spříznění i se Žerotínem, a to tak, že jejich sestřenicí Kateřina Anna, sestra Albrechta z Valdštejna, se stala manželkou páně Karlovou, když se v srpnu 1604 ženil po třetí. Svazek nebyl tuze silný, protože mladí, asi dvacetiletá žena umřela v srpnu 1605 naouchotiny.

Na studenty někdy ženěvské nečekaly v Podkrkonoší veliké statky. Jiří byl pánem na Rohoznici a Poličanech, Kristián seděl na Dubenci. Byli v květu mladých let, když se v zemi strhlo povstání, a jejich místo bylo ovšem mezi odbojnými stavy. Zaplatili za své politické a náboženské přesvědčení jeden více, druhý méně. Kristián se přihlásil k vítězné straně hned v lednu 1621, a'e trestu neunikl docela. V listopadu 1622 byl odsouzen ke ztrátě po'ovice jmění. Zůstal v zemi, sjednal dohodu s bratrancem Albrechtem a trochu vyrovnal ztráty způsobené konfiskací. Když Albrecht upadl do nemoci a byl násilně utracen, jeho bratranci to neuškodilo. Naopak, dvě zboží, která Kristián dotud držel z Albrechtovy přízně, mu byla r. 1636 přičtena dědičně.

Výrok, který konfiskační komise vynesla v listopadu 1622 nad Jiřím, byl zdánlivě lehčí. Měl ztratit třetinu jmění. Víme už, jak se po takovém rozsudku postupovalo. Zahráno bylo všechno, co odsouzený měl zapsáno na své jméno. Dvě třetiny měly být Jiřímu vráceny v penězích. Nedočkal se toho a protože se nezřekl víry poznané doma a na studiích, musel ze země. Přes s'ezská knížectví se dostal do Velkopolska. Zachytili jsme jeden doklad jeho potíží. Roku 1630 psal Kar'ovi ze Žerotína, přebývajcímu tenkrát ve Vratěšavi. Odpověď Jiřího nepotěšila. Pan Karel se om'ouval, že mu nemůže v tu chvíli přispět, že je sám emigrant a co může poskytnout, jde jiným, kteří jsou docela bez ochrany. Jiří z Valdštejna se přivínil k obci emigrantů z Jednoty bratrské v Lešně. Pod'e rodu měl mezi nimi nejspíše prvenství a užíval toho, když bylo třeba podepsat důležitá písemnosti.

Na listě pověřujícím dva bratrské duchovní za sběratele příspěvků na lešenský sbor mezi švýcarskými reformovanými byl podepsán za světské pány Jiří z Valdštejna a Jan Vlk z Kvílcova; za duchovní se podepsali Jiří Erasmus, Matěj Prokop, Jan Amos Komenský a Václav Lochar. Mezi Bratřími žil pan Jiří až do smrti někdy po roce 1640.

51. *Polský host na Rosicích.*

Ko'em Vánoc 1611 přišel na Rosice mladý šlechtic, který se hostite i náraz zalíbil, Ondřej Rej z Nagłowic. Vracel se do rodného Polska z dlouhého pobytu v západních zemích a přinesl Karlovi staršímu důvěrné vzkazy od Filipa du Plessis — Mornaye. Týkaly se poněkud v habsburských zemích a rozličných plánů do budoucna, ve kterých měl mít významné místo král Matyáš. Když host a hostitel zasedl k besedě, mohl Rej vypravovat nejenom o životě v Saumuru, nýbrž i o cestě tamedtud do Itálie a o pobytu v Benátkách. Mohl povědět, i jak pochodil v Amberku, když tam navštívil předního strůjce falcké politiky Kristiána z Anhaltu, i co mu pověděl na Schwerterku náčelník rakouské evangelické šlechty Jiří Erazim Tschernembel.

Rosický pán, tenkrát moravský zemský hejtmán, oplácel ze svého. Osvětřil mladému Rejovi povahu politického života v habsburských zemích, především na Moravě. Nezůstalo jenom při slovech: v lednu 1612 Rej pozoroval zasedání zemského soudu v Olomouci. Udělelo na něho tak hluboký dojem, že si připadal, jakoby seděl v athénském areopagu.

V Rosicích i jinde se řeč několikráte stočila i na náboženské věci. Rej měl dojem, že se ani osmina obyvatelstva nehlásila ke katolické víře. Na Moravě převládalo v širokých vrstvách luterství, mezi šlechtou bratrská nauka. Podle Rejova soudu měla Jednota na dvě stě duchovních ve všech svých oblastech t. j. v Čechách, na Moravě i v Po'sku. Chválil je, když psal panu Filipovi, za příkladný život a vyslovoval podiv, že se k duchovní službě hlásí i mladí lidé, když dobře věděli, že jejich důchod nebude stačit na obživu, a že si budou muset přivydělávat ruční prací, tkalcovinou, vazbou knih, nožířstvím a podobnými věcmi.

Rejovy postřehy, uložené v dvou dopiscích do Saumuru, jsou i v tom zajímavé, že se vztahují i na pronikání kalvinství do českých

zemí, a to ve falcké podobě. Podle něho to nebyla organizovaná strana: někteří se drželi k Jednotě, jiní k veliké straně pod obojí, kterou Rej označoval prostě za lutherskou.

Žerotín také označil svému hostovi vřelými osobnostmi mezi evangelickou šlechtou. Na Moravě to byli Jiří z Hodic, Vilém z Roupova a slavkovský pán Otěch z Kounic. Z české šlechty se ozvalo jméno Václava Viléma z Roupova, a někdo Budovcovo, jak oychem očekávali. Z toho však, že jej Rej, přišel Mornayovi jenom několik dní po přiježdě, nezahrnul do svého výčtu, není potřeba uzavírat, že na Budovce vůbec nepřišla řeč. Byl to Žerotínův dobrý přítel a s panem Filipem ti občas dopisoval.

52. *Synové "milého a pravdě velikého přítele."*

Rej označil Jiřího z Hodic za nejdůvěrnějšího přítele Žerotínova. V druhém dopise do Francie napsal, že to byl muž velikého ducha, nebývalé rozšafnosti, avšak nepřiliš pevného zdraví. A měl v tom všem pravdu.

Jiří z Hodic se zprvu počítal k moravské nižší šlechtě. Psával se po Plavci a později k tomu dodával Horní Dunajovice, Rudolec a Tavíkovice. Už po'ohou těch zboží byl veden ke styku se Žerotínem. Za manželku si vzal Marii Annu z Náchoda, o níž Karel starší psával jako o své tetě — my bychom nejspíše mluvili o neteři. Chodíval na zemské sněmy, avšak neměl záliby v sedavém životě. Oblíbil si vojenskou službu a vyznamenal se při obraně Moravy proti vpádům z Uher. Za zásluhy byl od Matyáše obdařen titulem hraběcí. Byl také i se syny přijat do panského stavu. Roku 1612 byli pánové z Hodic na Matyášovu přímluvu přijati mezi rody starožitné

Nezjistil jsem nikde, kdy se Jiří z Hodic narodil. Z toho, že v listech, které dostával od Žerotína, je pravidlem oslovení Vaše Milost, vyvozují, že byl starší než jeho přítel. Ukazuje k tomu i rozorava, kterou měli roku 1606 v přítomnosti několika osob. Jiří vytkl Žerotínovi, že "zle dělá, že dary Boží v sobě udušuje." Karel mu na to odpověděl zevrubným výkladem, který sám nazval apologií. Výměna názorů je nerozvedla, nýbrž spíše ještě sbližila. V zápasech, vedených v letech 1607 a 1608, postupovali společně. Oba se přidali k Matyášovi, oba od něho přijali ú-

řady i pocty.

Jiří z Hodic měl několik dětí. Nejmladší dceruška se narodila ku konci 1606 — pan Karel starší jí byl za kmotra při křtu v Tavíkovcích. Při těsných stycích mezi oběma rodinami je těžko si představit, že by Žerotín nebyl žádán o radu, když šlo o výběr školy pro oba hochy vyrůstající z dětských let. Z porad vyšly Brémy, město ne právě za humny.

Obec kvetoucí ode dávna jako přístav, byla ve své správě svobodná. Na rozdíl od Hamburku, kde zavládlo lutherství, Brémy se přiklonily k reformované víře. Přední zásluhu o to měl duchovní Kryštof Pezelius. Žerotín se s ním poznal, když roku 1588 navštívil Brémy, a slíbil mu podporu. Pezelius nespolehal jenom na chrám, nýbrž zřídil v Brémách i střední školu s průpravkou. Škola nepotřebovala, aby se na ni konaly sbírky, nýbrž aby tam chodili studenti zblízka i zdaleka. Když přišel čas, aby se synkové pana Jiřího z Hodic Zdeněk a Fridrich vypravili do školy, odeslal je otec do Brém a dal jim Jana Vrochyni ml. za průvodce. Chodili zprvu do průpravky a v červenci 1610 postoupili do gymnasia. Byl tam s ním i bratranec Hynek, syn Víta z Hodic a na Miroslavovi a Johanky, rozené z Náchoda.

Pan Jiří se s oběma syny už neuviděl a panu Vitovi se vedlo nejnak. Co pověděl Žerotín Rejovi o chatrném zdraví pana z Hodic, nebyl mylný odhad, nýbrž pravda. Jiří chřadl na souchotiny a lékaři cizích jmen nic neporadili. Dne 12. dubna ještě při dobrém vědomí svolal svědky a udělal poručenství. V něm ustanovil za poručníky nezletilých dětí pana Karla staršího, Petra Voka z Náchoda, Víta z Hodic a Volfa Zikmunda Janovského z Vášimě. Nepomyslel si, že Vít nebude vykonávat jeho poslední vůli a že odejde na věčnost za několik měsíců! Na křtiny Žerotínova vnuka Karla, narozeného v červnu 1612 z manželství dcery Bohunky s Hynkem Bruntálským z Vrbna, se Jiří z Hodic už nevypravil. Místo toho se Karel starší "k tomu strojí, kdyby Pán Bůh milého a v pravdě velikého přtele z tohoto světa povolati ráčil, aby to trpělivě snášel a vůli neb raději žádost svou řízení Božímu poddal". Duchovní příprava byla na místě. Jiří z Hodic trávil čím dál víc a dne 4. září 1612 asi hodinu

před západem slunce "ho Pán Bůh skrze rozdělení duše s tělem z tohoto světa povolati ráčil." Vít z Hodic zemřel kolem 20. srpna.

Žerotín byl v Tavíkovcích na pohřebě, potěšil vdovu a promluvil s jinými poručníky. Myslel při tom na osiřelé děti, obzvláště na oba brémské studenty. Napsal jim ještě z Tavíkovců toto psaní:

"Urození etc. Poněvadž se Pánu Bohu, který nám jistě cíle života uložiti ráčil, tak líbilo pana otce vašeho nejmilejšího prostředkem časné smrti z tohoto světa tento outerý minulý k sobě povolati a nás spolu s vámi zámátkem takovým navštívit, nechťce my, aby vás to na dlouze tejně býti mělo, tohoto naschválného posla k vám s psaním tímto vypravujeme a vám o takové proměně domu tohoto lítostivě oznamujeme, napomínajíc vás, abyste při té žalostné novině ten způsob zachováli, kterým byste ani Pána Boha nerozhněvali ani sobě ublížení nějakého a překážky v cvičení a učení vašem neučinili. A jsouce my podle Její Milosti paní matere vaší a paní tety naší zvláště milé od nebožtíka dobré a vzácné paměti za mocné a otcovské poručníky vás i jiných bratra a cester vašich nařízení a tudy vám vespolek na místě jeho od Pána Boha za otce a ochránce představeni, jakž o vás pochybnosti nemáme, že to poslušenství, kterým jste nebožtíkovi povinni byli, na nás přenesete, tak i my se k tomu ohlašujeme, že poděte důvěrnosti, kterou jest pán k nám míti ráčil. se k osobám vašim chovati a o vás a dobré vaše až do zrozu vašeho a času od nebožtíka vyměřeného, pokudž nám Pán Bůh života popřítí ráčí, otcovskou péči a starost míti a nésti chceme: poroučejíce vám podle toho a nepomínajíce otcovsky, abyste bázeň Boží a vůli nebožtíka pana otce vašeho před očima a na paměti majíce v pobožnosti neoblevovali a učení, v kterém již dosti mírné začátky máte, tak abyste při něm většího prospěchu dojíti mohli, nikoživ nezanedbávajíc, nýbrž píností a bedlivostí svou toho dokázali, že jakž příčin, které vám od Pána Boha ukázány, draze sobě vážíte, tak také že oumysl máte příkladem častořečeného pana otce vašeho těmi cestami jíti, kterými byste k rozmnožení slávy Boží, dobrého vřasti i svého vlastního budoucího nápomocni býti mohli. A poněvadž nebožtík mezi jinými pomocmi, kterými vám k tomu

jest sloužil, vás také takovými vůdci a správci mladosti vaší opatřil, kterými nikoliv v ctném předsevzetí vašem opuštění nejste a býti nemáte, protož i v tomto vůle a ta celá naděje naše o vás jest, že k nim všelijakého poslušnosti a povolnosti dokazovati a jejich řízením a vedením spravovati se budete, tak aby i oni s větší chutí s vámi pracovali a příčiny neměli, na nás co toho vznášeti, což bychom při vás nelibě nésti musili. Címž zavírajíce a ostatku příležitosti a povolnější chvíli odkládajíce vás milostivě ochraň božské poroučíme, et. Datum na Tavíkovcích ve čtvrtek před narozením Panny Marie, totiž 6. Septembris."

K psaní pro oba sirotky připojil dbalý poručník dlouhý list jejich opatrovníkovi Janu ml. Vrochynovi. Byla to odpověď na jeho zprávu z Brém že "morové pověť v tom městě cítiti se začíná." Vrochyně myslil, že by bylo radno odejít do Leydenu. S tím však nepochodil; Žerotín námět odmítal "jakž pro dalekost cesty, tak pro rozdílnost jazyka a obzvláště pro způsob a formu školy takovému mladému věku málo prospěšnou." Doporučoval, aby se Vrochyně poohlédla po škole v Meckemburku nebo v Holštýnsku a když by nebylo jinak, aby hochy převedl do Marburku.

Z listů, které si opatrovník s poručníkem vyměnili ještě na podzim 1612, vyrozumíváme, že se morové pověť nerozmohlo a nepřeliho z lidnatého města do kraje. Hoši se i s opatrovníkem i s vychovatelem, jehož jméno není uvedeno, uchýlili na něží zámek a tam přečkali zlý čas. Do školy se vrátili v říjnu 1613. Při té příležitosti napsal Žerotín městské radě brémské a opětoval příslib pomoci. Než do Marburku se Zdeněk a Fridrich přece dostali. Stalo se to v srpnu 1614. Tenkrát byl jejich vychovatelem Justus Rhodius, původem z Herbornu. Jiné služby jim vykonával jejich krajan Pavel Concordius ze Strážnice.

Studie v Marburku trvaly necelá dvě léta. O škole ještě vyšší rozhodl poručník podle svých znalostí. Bula to Ženěva, místo jemu nad jiné drahé. Studenti s vychovatelem tam dospěli pozdě na jaře 1616. Dne 13. června vepsali svá jména pod rodový znak v knize jmen a znaků. Do sboru duchovních a profesorů, vykonávajících dozor nad životem v

městě a na universitě se brzo dostaly zprávy, že mezi maďými hrabaty a vychovatelem není souadu. Vec nebyla neobvyklá a bylo těžko přiřknout vinu jedné nebo druhé straně. Z dopisu, který sbor poslal 22. srpna Žerotínovi, lze vyčíst, že vychovatel chtel vládnout tvrdou rukou. Jeho svěřenci, obzvláště staří hoch, se tomu protivili. Sbor zarídil, aby se vychovatel přestěhoval jinam a vykonával jenom dozor nad studiem. Co se v té věci stalo dál, nebylo možno zatím zjistit.

Ženěvský zápis neuvádí jméno staršího studenta. Soudím, že to byl Zdeněk. Ten se po návratu ze škol zasvěcoval do veřejného života. Fridrich se vydal ještě na další studie a byl zapsán v dubnu 1620 na basilejskou universitu.

O několik měsíců později za poradou o hrabatech z Hodic měl sbor duchovních podobnou nesnáz. Původcem byl Jiří Fridrich Bruntálský z Vrba, zapsaný na universitě 1617. Zápis v knihách sboru k 24. lednu toho roku svědčí, že rozpor mezi studentem a vychovatelem byl tak prudký, že vychovatel raději odešel z města. Sbor vyzval rektora, aby o tom napsal studentovu otci. Zápis je však tak nezfetelný, že nemáme ani jména otcova ani vychovatele.

53. Cesty daleké a nákladné

Takový program, jaký sestavil Žerotín pro své svěřence, měl dobrý smysl a cíl. Dřicové hodicých zboží se měli utvrdit ve víře v takových střediscích reformované zbožnosti jako byly Brémy a Ženěva, a měli se připravit na vynikající místa v moravském veřejném životě. Hoši, kteří roku 1610 vstupovali do brémské průpravky, se vraceli po více než česti letech pocvičení v cizích řečech, v politických naukách a ve způsobném chování. Vraceli se s vědomím, že čeští vyznavači evangelia mají souvěrce v německé i románské oblasti. Ne všichni jejich vrstevníci pobyli na školách a cestách tak dlouho; někteří méně, jiní více, jak komu bylo přáno.

Roku 1611 vedl Petr Fradelius na studia dva české šlechtice Jiřího Vratislava z Mitrovic a na Litni a Jana Ostrovce z Kralovic. Nejeř od české hranice daleko, protože pro ně byla vyhlédnutá škola v Altdorfu. Petr Fradelius byl ze Slovenska, z Báňské Štavnice. Žil už několik let v Čechách a počítal mezi své příznivce tak významné osob-

nosti mezi šlechtou bratrské a reformované orientace jako byl Václav Budovec a Václav Vilém z Roupova, někdy altdorfský student. Není dosti jasné jakého vyznání byli jeho svěřenci, neboť jména škol nepodávají průkazného svědectví.

Po dvou letech v Altdorfu projeli studenti i s vychovatelem jižním Německem a dospěli do Strasburku. Jsou tam dosvědčeni Fradeliovým listem Grynaeovi, daným v prosinci 1613. Není záznamu, ba ani nápoděvi, že by se stočili na jih, k Basiěji a Ženěvě, avšak není to vyloučené. Roku 1614 studovali v Angers a buď za cesty tam nebo nazpátek ztrávil něco času v Paříži. Fradelius měl jistou způsobnost ve skládání latinských veršů a hleděl na sebe upozornit mocné lidi. Za pobytu ve Francii 1614 složil báseň tlumočící přání královně-matce Marii Medicejské a jejímu nezletilému synovi Ludvíkovi XIII. Navázal také aspoň písemné spojení se spisovatelem díla o novějších dějinách Jakubem Augustem de Thou. Když Fradelius byl o dvě léta později v Londýně, vzal poctu králi Jakubovi I. Nelze říci, byli-li v Anglii sám nebo i se svými žáky — obojí je možné.

Porovnají-li se jeho cesty se zkušenostmi jednoho z nejbohatších českých dědiců, jsou celkem prosté a nehonosné. Myslíme na Albrechta Jana ze Směřic z rodu někdy bohatě rozčleněného, avšak chřadnoucího valem od počátku sedmnáctého věku.

Albrecht Jan se narodil r. 1594 a měl v otcovském domě postaráno o pohodlí a o povučení v křesťanské nauce. Když mu bylo jedenáct, šel na gymnasium do Zhořelce. Měl tam dobré učitele, obzvláště Kašpara Dornau (Dornavia), který bděl nad jeho prospěchem do roku 1608 po několik let. Albrecht Jan se dobře učil, profesori ho chválili, ale komu se s tím měl pochlubit? V květnu 1608 zesnul jeho otec Zikmund. Matka odešla na věčnost brzo potom a roku 1611 umřel nejstarší bratr Jeroslav, jak už bylo pověděno. Je pravda, že naživu zůstával prostřední z bratří Jindřich Jiří, avšak ten byl na rozumu skoupě obdařen. Správu zboží vedl aspoň podle jména bratranec Albrecht Václav. Než i toho schválila smrt v mladém věku, na jaře 1614 — i o tom už byla výše řeč.

Zatím co poručníci a hospodířští správcové vedli dozor nad rodovým majetkem, Albrecht

Jan navštěvoval proslulé školy a cestoval po způsobu svých vrstevníků. Dědic tak velikého zboží nemusel odpočítávat groš po groši. Dornavius pak i jiní průvodcové dbali o to, aby nesešel na kluzké cesty a nevzal újmy na těle nebo na duši. Na zdraví bylo třeba dávat dobrý pozor. Albrecht Jan nesnášel dobyte místa zamořená mihami a vůbec přemírou vlhka.

Když Albrecht Jan dospěl v červenci 1611 do Heideberka a dal se zapsat na universitu, nebyl Fridrich IV. už naživu. Podle jména vládl jeho syn Fridrich toho jména pátý, tenkrát teprve patnáctiletý, o dvě léta mladší než český šlechtic. O vládních věcech rozhodovali vysocí dvorští hodnostáři, hofmistr Jan Albrecht ze Somsu a radové Grün, Plessen, Markvart Freher a Ludvík Cameraarius. Albrecht Jan je všesky poznal, protože nebyl v Heidelbergu jenom za školním vzděláním.

Ve falcké metropoli si sedmnáctiletý student nemusel stěžovat na dlouhou chvíli, avšak nezůstal tam déle než něco přes rok. Cesta, na kterou se vydal kteréhosi dne roku 1612, byla dlouhá, nákladná a bohatá na dojmy. Jel s družinou přes Bádensko a Alsasko do Švýcar, odbočil do Burgundska a rozjel se zpět do Ženěvy. Tam se trochu pozdržel, avšak neuložil svého podpisu ani do rektorovy příručky ani do knih se jmény a znáky. Na podzim 1612 se Albrecht Jan a průvodcové pustili do Francie. Vstupní branou byl Lyon a cesta vedoucí ve velikém obkrouhu až skoro ke španělské hranici, skončila v Paříži. Zima byla už hodně za svými prvními chláškami, když vjeli do francouzské metropole. Počkali tam, než oschly cesty na severovýchod, a teprve potom postupovali přes Artois, Flandry a Brabant do spojených států nizozemských, těšících se od roku 1609 z příměří se svou někdejší vrchností, Španělskem.

Nejspíše z Rotterdamu se družina vznešeného pána přepravila do Anglie. Albrecht Jan pomýšlel zprvu i na jízdu do Skotska a Irska, ale poslechl dobrých rad a zůstal v Anglii. Viděl Cambridge i Oxford, avšak nejetle prodlel v Londýně. Býval i na dvoře Jakuba I., který se pohyboval z místa na místo, z Windsoru do Hampton Courtu, do Theobaldsu a do Greenwiche a všude byl obklopen

dvořany i hosty z cizích zemí.

Na podzim 1613 se Albrecht Jan vrátil do Paříže a žil tam přes celou zimu. Vedl si jako rovný mezi rovnými. Hodně času ztrávil hrami v míčovních a navštěvoval i proslulé šermířny. Dostal se do styku s učiteli a spisovateli, jako byl Jakub Aug. de Thou. Jméno Petra de Moulin ukazuje mezi Hugeny — byl to správce sboru reformovaného v Charenton na východním okraji pařížské oblasti, kam jezdili na služby Boží i lidé přebývající v hlavním městě.

Albrecht Jan se musel vrátit z Paříže nakvap domů. Vzal do správy nejenom svá zboží, nýbrž i Náhod a jiné statky, které mu odkázal nedávno zesnulý Albrecht Václav. Sotva věci trochu urovnal a už byl zase na cestách, a to do Itálie. I to bylo mnohem více než kvapná vyjížďka. Co všechno viděl, ukazují jména Benátky, Verona, Ferrara, Milán, Janov, Bologna, Florencie, Siena, Řím i Neapol. Pořadí není docela jasné, protože se nezachoval deník podobný zápiskům Zdeňka Brtnického z Va'dštejna. Zdá se, že pobyt v Sieně byl obzvláště dlouhý.

Albrecht Jan se vrátil domů až o Veliké noci 1616. Počítáme-li od odchodu do Zhořelce až do konečného návratu, dostaneme deset let.

Není míru bez spravedlnosti a není spravedlnosti bez lásky. PP.

Nejzákladnější starostí člověka jest dát životu smysl: věřit v Boha a činit, co je pravého před jeho očima.

Bůh má starost o ty, kdo nemají starost o sebe.

Církev, která chce následovat svého Pána, musí jít přes třídní, společenské, rasové rozdíly s evangeliem k srdci člověka.

Víra, která není potvrzena poslušností Božího slova, není pravou vírou. Je pouhou náboženskou náladou, vrtkavým citem.

Zašlete nám zprávy ze sborů a o významné činnosti našich členů a krajských pracovníků. Uzávěrka čísla jest 20. každého měsíce.

Lajos Áprily:

Vyznání

*Fra, da — já s osudem jsem nebojoval
a na krev jsem se díval s odporem,
na padlé barikádě nemával jsem
za zbité lidství bílým praporem.*

*O světě, který z bouří vystupoval,
jsem snil a neznal bitvy hořící
a netroubil jsem do mlh budoucnosti
k útoku na poplašnou polnici.*

*A rána pěstí od divoké doby
se písni proměnila v zjizvení.
Však jako zvon, jenž do jezera padl,
tak v hloubce stále lidská bolest zní.*

*Dokud má báseň bude živa, nevím,
titani znají smrt a věže pád.*

*A když i světa traversy se hrouť,
pak verš, můj verš by neměl umírat.*

*Až nebudu, pak nikdo nedozví se,
co všechno tón můj osud tají tu.
Vychladlé řádky jako rakve z kovu
a moje kniha, hrobka z granitu.*

*Po troskách však, až přijde chvíle divů,
zazvoní h'oubka jako vyznání
a z hrobky vz'etne melodi: lidství,
jež jasně jako zvony vyzvání.*

(Přel. Daniel Kotsanszky a
Zdeněk Svoboda).

Vladimír Holan:

Útěk

Brněnský literární časopis Host do domu uveřejnil 8. srpna báseň vynikajícího čs. básníka Vladimíra Holana, který byl po dlouhou dobu umlčen režimem. Báseň Útěk, z níž citujeme několik úryvků byla uveřejněna teprve osm let poté, co byla napsána: *Zle světu je . . . a také já bych mohl mluvit o večerním jitru nebo jen o sazech po ohni poezie . . . Rože! jak dneska písmo v nedopisech má úzkost na obálku! Duodrama je jeden . . . Co však potom s ryzí hrou, a tady s dětmi? Kdože zachrání je před nečistotou a sprostou siřou, která je méně než satan, víc než satanové?*

*To celokrajné proboření naše
do otročení, do lži, do vraždění
je důsledkem jen našich hříchů, kde si
snad uzoufá slepota v oku srdce . . .*

*Dnes ztratili hlas mnozí a já nesmím
při o večerním juro, o zoufalství
starenky zbylé, která proplakala
celičlou noc všech našich nocí, kde si
snad uzoufá slepota v oku srdce . . .*

*Noc krutá by'a to, jež nepřestává,
nepřetržitý opak spánku, který
jak písmo v nedopisech mívá dneska
jen úzkost na obálku . . . Duodrama
je jeden . . . Co však potom s ryzí hrou
a tedy s dětmi? Kdože zachrání je
před nečistou a sprostou silou, která
je můn než satan, víc než satanové?
To celokrajné proboření naše
do otročení, do lži, do vraždění
je důsledkem jen našich hříchů, kde si
snad uzoufá vidění v oku srdce . . .*

— FEC —

*"Proroci jasně zvěstovali, že jen jedna věc
pomůže Sionu k lepšímu životu: odstoupit od
zlého, činit spravedlnost a zachovávat Boží
zákon."*

ROZHLEDY

Co s dědičným hříchem?

Začátek školního roku je v Československu stejně jako na celém světě příležitostí k různým úvahám nad úkolem a postavením školy v životě. Ovšem letošní úvahy, včetně rozhlasové besedy s ministrem školství Kahudou, se pečlivě vyhnuly největšímu problému dnešního čs. školství, kterým je středověká nebo přesněji řečeno nacistická praxe kádrování. Tato praxe, kterou např. Kádárovo Maďarsko už úplně zlikvidovalo, si dodnes vyžaduje v ČSSR každý rok tisíce nevinných dětí, které pro nějaký skutečný či domnělý prohřesek svých rodičů, příbuzných nebo sourozenců nejsou připuštěny k dalšímu studiu.

Pod citovaným titulkem se o jednom takovém kádrovém případě rozepisuje básník Rudo Fábry v Kulturním životě ze 7. září. Jeho obětí je tentokrát mladá dívka, Šarlota, která pro jakési domnělé hříchy svého otce nesmí studovat na universitě a s maturitním vysvědčením v kapse dělá v továrně u stroje práci by ji stačily i vědomosti z páté obecné.

Fábry připomíná, že takových Šarlot je, jak ostatně víme z tisku, v Československu mnoho a píše: "Naši současnost, která se sebe strášá bahno domatismu, obchází ještě strašidlo dědičného hříchu . . . I když nemusí ubohá dušička, vězící v dědičném hříchu trpět za své prarodiče, velmi často se stává, že "kádr" musí trpět za svoje rodiče, za činy svých rodičů nebo sourozenců. Tento zjev se vyskytoval nejen v jistém časovém období, kterému dnes říkáme kuřovní, ale sklouzl i do našich dní. Ale to by nebylo tak zlé, kdyby se hřích kuřovního období, v socialismu dědičnost zlého, nesprávného činu, napravit, či napravoval. Horší je to, t.j. uznávat když se na teorii dědičného hříchu bází ještě i dnes. A úplně vědomě . . . Nikdy nikým nevyslovená teorie dědičného hříchu v socialismu se úplně normálně zachovává . . . Nemůvte mi o typičnosti či netypičnosti. — Antihumanistická teorie dědičného hříchu je tu. Všichni to víme, od vysokých politických pracovníků počínaje až po malého žáčka, že je nelidská, zlá, nespravedlivá, odporná . . . že je pláštíkem šikanování, že je prostě kulem z plotu, kterým se má mlátit bez křiku, ale ne bez bolesti."

Fábry připomíná, že "byly případy, že když otce zavřeli, dítě muselo do 24 hodin opustit školu. Ba jsou případy, že maturant, řekněme notářův syn, zapíral, jen proto, aby se dostal na vysokou školu, právě otcovství a tvrdil, že máma ho měla s jiným"! A Fábry se ptá: "Proč se u nás zapomíná na lidskost, která je vlastně duší socialismu? Bude někdo ochotný řešit pačivý problém dědičného hříchu?" Nezbyvá než se k jeho otázce připojit a položit ji těm, kdo se jinak svými hříchy příliš netrápí, to jest vedoucím dnešního režimu, kteří dovedou odbýt strophým, suchým výnosem Nejvyššího soudu i svou vlastní vinu na dokázaných justičních vraždách. —FEC.

BESEDA

V kovárně strýcově

Kmotříček a strýček v jedné osobě, František Ouředník, měl v Poličce na litomyšlské silnici kovárnu. Strýček byl dobrým mistrem ve svém oboru a měl vyznamenání z výstavy za vystavené a jím vynalezené překlopné ručadlo. Vyrobil si i velocipéd, na němž jezdil.

Byl to člověk veselý, který se dovedl na vše dívat s lepší stránky a sotva kdy někoho zarmoutil.

K nám do Jimramova jezdíval občas s tetičkou na návštěvu. Tetička nás obyčejně po-
dětila velikými kornouty cukroví a tak my
dětí jsme se z takových návštěv velice těši-
valy. Mluvívало se se strýčkem a tetičkou ta-
ké o budoucnosti nás dětí a bylo ve vši ti-
chosti dojednáno, že po vyjití školy, se pů-
jdu k strýčkovi učit a později prý půjdu
do odborné školy a stanu se u vojska tak
zvaným "kuršmidem". A tak, když uběhly po-
slední prázdniny, rodiče mi pořídili modré,
zámečnické prádlo, koženou zástěru a tatínek
mne zavedl k strýčkovi. Sotva jsem se po-
kovárně poohlédl, již mne postavil strýček ke
svěráku a ukázal mi jak se řezou závitý a
vrtají dirky. Také jsem záhy jemu i dělníkům
přisluhoval na kovadlině a vůbec mi strýc dá-
val různé práce, máje snahu mne naučiti co
nejvíce. Tetička, tatínkova sestra, pak mne
obklopila vši svojí mateřskou láskou.

V kovárně bylo veselo. Stále přicházeli zá-
kazníci; vozkové přiváděli k okování koně.
Nescházelo všelijakých šroýmů až někdy pro
smích jsme nedovedli zvládnouti těžké perličky
a tak často jsme pokazili strýčkovi vlastno-
ručně zhotovené formy na ozdoby při kování
vozů.

Byl jsem u strýčka jako doma, ale přece
mne často popadl stesk po rodičích a sou-
rozencích a tu a tam jsem si v úkrytu po-
plakal. Na vánoce jsem šel s Vincou Pavli-
šem na několik dnů domů. Vinca byl můj
kamarád a bydlel nedaleko našeho stavení u
tak zvané "Žabárny" a učil se také u strýč-
ka kovářem. Vinca byl o rok starší než já
a proto nastoupil do učení dříve. Brzy po ná-
vratu z dovolené se mi udělal za krkem ve-
líký vřed, který mne upoutal skoro čtyři dny
na lůžko. Do Poličky jsem se již nevrátil,
protože kovářské řemeslo se mi nelíbilo. Ča-
sto jsem však v životě vzpomínal na počáteč-
ní učení a vyčítal si nevďěčnost oproti milým
příbuzným, kteří mne tak zahrnovali všemož-
nou péčí. Z oné doby mi utkvělo v paměti
jedno krásné nedělní jitro; byli jsme s bra-
trancem Josefem ve světnici a také tetička
tam přišla a zapívala nám tklivou píseň o
setkání se starého žebráka se svým vzdělaným
synem v krásném stromořadí. My chlapi

jsem při tom nejevili žádné pohnutí a tu
tetička pravila s mírnou výčitkou: "A vás, ho-
ši ten děj nezajímá?" Musím říci, že zlomky
té dojemné písně a její melodii podnes no-
sím v srdci. — Líčilát' ta píseň jakoby odci-
zení syna, na jehož vzdělání otec vše vyna-
ložil tak, že sám zchudl — a setkání s ot-
cem a návrat k němu. Snad také proto se
vtískl ten tklivý děj, že se v něm zrcadlil o-
hlas podivuhodného podobenství Páně o ztra-
ceném synu.

Tak se stalo, že mnohé slyšené slovo se
záhy vytratí z paměti, než není tomu tak.
Pán vložil do ústrojí naší bytosti podivu-
hodné schopnosti, že můžeme vyvolat v mysli
děje dávno zapadlé a zdánlivě zapomenuté.
Z toho všeho, co jsme slyšeli i z toho, co
jsem mluvil vydáme počet v den soudný.

Nyní, v odstupu času, se dívám na vše ji-
nak: kovářské řemeslo se mi docela líbí. Ko-
vář tvoří z prostých i starých kusů železa
často krásné a dovedností zářící předměty.
Tak tomu bylo za časů, kdy jsem sám nosil
koženou zástěru. Vše, co vycházelo ze strýco-
vy dílny bylo nejen účelné a solidní, ale také
pěkné. Pamatuji se jak krásně vypadal nový
vůz dodaný kolářem a okovaný v strýcově
kovárně!

Jsem vděčen i za ty zajímavé zkušenosti z
kovárny. Vše, co jsem tam prožil pomáhalo
formovat můj život. Byl jsem ve svém mlá-
dí hoch velmi neochrabaný a bylo mi třeba
projtí mnohými třídami školy života.

Vidím ze všeho, že Bůh řídil moje kroky
a že chystal pro mne úkoly, které bych byl
nemohl vykonati v kovárně, protože ležely na
jiných cestách lidského snažení, kamž mne
Pán okolnostmi uváděl.

Dobývání amerického západu

Ještě začátkem devatenáctého století byla
země mezi řekou Mississippi a Tichým oce-
ánem rozsáhlou divočinou, navštěvovanou je-
nom zřídka hrstkou badatelů nebo loveců zvě-
ře. Konec téhož století znamenal zakončení
hnutí, jakému nebylo rovno v předchozích
dějinách světa.

Dobytí západu bylo jedinečné jak po strán-
ce tempa — většina osad byla založena v le-
tech 1830 až 1890 — tak i z ohledu na

lidí, kteří se o osidlování západních končin zasloužili. Na rozdíl od mnoha kolonizačních hnutí pod záštitou vládní šlo v tomto případě o osazování západní části Spojených Států jednotlivci, které tam lákala vidina lepšího života a kteří pevně věřili, že vlastní pracovitostí a vytrvalostí podaří se jim přeměnit vidinu ve skutečnost.

První průkopníci museli zdolávat nesčetné překážky. Už sama cesta byla svízelná, a trvala celé měsíce, ba i roky. První odvážlivci pouštěli se do neprozkoumaných končin země koňmo, nebo i pěšky. Jiní pomáhali si říčními loděmi. Nejoblíbenější způsob cestování byl však na plachtou krytých a koňmi tažených vozech, které se lety staly takřka symbolem pohraničního života amerického. Celé rodiny naložily veškerý svůj majetek na tyto vozy a pouštěly se do neznámých končin dalekého západu.

Bez ohledu na to, jak primitivní byly nebo nebyly jejich cestovní prostředky, jednu věc měli tito lidé vždy společnou: vždy si museli cestu teprve razit. Museli se prosakovat hlubokými lesy, přejíždět vysoké hory, křížovat prairie a vyprahlé lány polopouští. Všude číhalo nebezpečí. Nepřátelské indiánské kmeny mohly je kdykoli napadnouti, a nejeden odvážný průkopník stal se obětí indiánského šípu. Příležitost k doplnění potravin a vody se všude nenaskýtl, a smrt hladem nebo žízní nebyla proto vyloučená. Krutá zima, mrazivé deště, tělesná vyčerpanost a mnohdy i nemoc přiměly nejednoho odvážlivce, aby se vzdal životního snu a vrátil se z cesty s nepořízenou.

První průkopníci byli obyčejně lovci, řivíci se prodáváním kožešin svého úlovku, a kočovní obchodníci. Vraceli se do obydlených krajů se zprávami o bohatství západu v době, kdy na východě byla již většina dobré půdy zabrána. Zmínky o zlatě a stříbře lákaly prospektory, ohromné planiny Texasu zase lidi, kteří doufali zbohatnouti chovem dobytka. Jiní propadli duchu dobrodružství, nebo prostě touze po změně prostředí.

Začátkem čtyřicátých let minulého století žilo již v úrodných údolích Kalifornie a Oregonu nějakých 6.000 odvážných vysťahovalců z východu. Dělníci, stavějící roku 1848 mlýn nedaleko Sacramento, v Kalifornii, objevili v American River bohaté ložisko zlata. Nález

dal podnět k největší migraci v dějinách. Na tisíce hledačů zlata počaly se hrnouti na západ, města vyrůstala takřka přes noc.

Ačkoli příliv přistěhovalců do Kalifornie dosáhl rozměrů povodně právě v důsledku honby za zlatem, bylo ještě několik činitelů, které k němu přispěly v pozdějších letech.— Dobudování transkontinentální železnice usnadnilo farmářům a pěstitelům dobytka na středozápadě posílati své produkty na trh na východě a povzbudilo tak další osazování půdy. Homestead Act z roku 1862, nabízející velké lány půdy každému, kdo se na nich usadí a bude ji obdělávat, byl také vzpruhou přistěhovalectví do řídké osídlených krajín západu.

Koncem devadesátých let byly již podobné kraje vzácností. Zmizelo pohraničí, skončila jedna epocha života země.

Průkopníci zanechali na americkém způsobu života nesmazatelné stopy. Mnozí historikové věří, že hluboká víra Američanů v demokracii a v rovnost lidí byla ovlivněna zkušenostmi z hnutí na západ. Na pohraničí nespádaly společenské rozdíly na váhu. Co krotilo divočinu, byla lopota jednotlivce, jeho vynalézavost a kuráž — a v těchto ohledech jsou si lidé navzájem rovni. Všichni čelili stejným nesnázím a těšili se rovným příležitostí. Schopnost člověka překonat překážky byla důležitější nežli jeho majetnost nebo společenské postavení.

Jelikož hnutí na západ skončilo ohromným úspěchem, podepřelo důvěru člověka ve vlastní schopnosti. Pionýr jevil se jako jedinec, jenž zvládl svou budoucnost a byl pánem svého osudu. Jeho význam a rovnocennost staly se částí průkopnického života, a tytéž ideály staly se částí amerického dědictví po celé zemi.

(American Council for Nationalities Service.)

Z našeho Siona a odjinud

Dne 13. srpna t. r. skonala ve věku 89 let, sestra Julie Jindrová. Sestra Jindrová byla po mnoho let horlivou a věrnou čtenářkou Křesťanských Listů a Husova Lidu a věrnou členkou Husova sboru v New Yorku. Sestra Jindrová zemřela po krátké nemoci v domově své dcery, paní Rose Sartorové, býv. mí-

sionárky v okolí Pittsburku. Jindrovi pocházeli z českého evangelického sborečku v Chorvatsku. Vzpomínáme na s. Jindrovou v lásce a s vděčností Pánu za život, který i v utrpění zářil krásou a svatostí. Rodině i pozůstalým vyslovujeme upřímnou soustrast. (FDS).

Křesťanské Listy a Husův Lid nemohou existovat bez pravidelných předplatitelů a dárců. Neodkládejte s předplatným! Zašlete je ihned na adresu bratra pokladníka: Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.

4. září t. r. byl ordinován k úřadu kazatelskému v presbyterní církvi (USA) br. Alan J. Mesko. Ordinaci udělila denverská presbyter a slavnost se konala v Corona Presbyterian Church v Denver, Colorado. Br. A. Mesko jest českého původu. Bohosloví studoval na Baptistickém semináři v Denver a v Princeton Seminary. Br. Meskoví přejeme zdar a Boží požehnání ve službě na Vinici Páně.

4. června t. r. byl ordinován k službě v presbyterní církvi syn pokladníka Jednoty, br. John Opie, Jr. Ordinační služby Boží se konaly v presbyterním chrámu Páně v Berwyn, Illinois, kde br. Opie jest členem a jeho otec, starším. Ordinační akt byl řízen vice-moderátorem chicagické presbytere, Fred M. Mochem a za spoluúčasti prof. Dr. James Hastings Nichols, faráře George H. DeHority a staršího berwynského sboru, John Opieho, Sr. Dr. Jerald C. Bauer, děkan bohoslovecké fakulty chicagské university, far. Earl B. Cruser z Lake View Presbyterian Church a starší, LaRue G. Thompson z Riverside Presbyterian Church též brali účast na ordinaci. — Br. John Opie, Jr. je graduantem De Pauw University (B.A.), Union Theological Seminary, N. Y. (B.D.) a University of Chicago Divinity School (Ph.D.). Br. Opie, Jr. bude učit náboženské kursy na illinoiské universitě, kde též bude koordinátorem náboženské práce mezi studenty několika protestantských denominací (presbyterní, United Church of Christ, Disciples, etc) Br. Dr. John Opie-mu blahopřejeme k úspěšnému zakončení studií a k počátkům nadějně universitní kariéry.

45. výročí osvobození československého lidu z habsburského jarma bude vzpomínáme letošního roku s většími nadějemi i v ČSSR. Zprávy a dopisy, které nám docházejí naznačují, že lidé tam nabývají opět víry v navrácení svobody — tentokráte z jarma komunistického. Tyto náznaky ovšem nejsou slepě optimistické a nikdo neočekává přeměnu přes noc. Avšak současné projevy některých československých literátů (zvláště slovenských) vzbuzují naděje po větší po svobodě.

Po nedávném významném vystoupení slovenského filosofa Hamady, který se vyslovil proti tezi o nesmiřitelnosti ideologií a prohlásil, že v dnešním atomickém věku je nezbytně třeba najít jedinou společnou ideologii pro celý svět, kterou je idea humanismu, objevil se v Literárních novinách z 10. srpna další článek filosofa Ladislava Tondla, který byl v roce 1959 zbaven svých funkcí. Tondl se staví velmi příznivě ke knize amerického matematika Norberta Wienera "The Human Use of Human Beings" a kritizuje skutečnost, že kniha nebyla po třináct let poté, co vyšla v angličtině, přeložena do češtiny. Zároveň se Tondl posmívá dogmatické předmluvě, kterou napsal známý partajní filosof Arnošt Kolman. — FEC.

Slovenský list Práca přinesl 17. srpna zprávu o dvou denní stávce, k níž došlo v jednom bratislavském závodě. List byl na stávkou upozorněn anonymním informátorem, který telefonoval do redakce, aby do závodu vyslala reportéra, který by si na místě ověřil všechny skutečnosti. Reportér zjistil, že dělníci nastoupili stávkou, protože jim byly sníženy mzdy. Dělníci si rovněž stěžovali, že jejich odborevá organizace je zanedbává a obrací se k nim zády. Práca popsala poměry v závodě a konstatuje, že závod je tou nekomplikovanější myslitelnou mašinerií intrik. Vedoucí závodu přiznal, že mzdové požadavky dělníků jsou oprávněné a prohlásil, že peníze, jež jim závod dluží, jim budou vyplaceny.

Až dosud nikdy žádný čs. list nepřinesl žádnou zprávu o nějaké stávce. Otevřený a sympatický způsob, jakým Práca referovala o této události, si rovněž zaslouží pozornosti. Bratislavská stávka je tedy dalším dramatickým příkladem vzrůstajícího tlaku, který vy-

víjí čs. obyvatelstvo na Novotného vedení a příznakem toho, že nespokojenost s režimem se v Československu šíří do čím dál početnějších vrstev národa. — FEC.

Před stoosmdesáti lety — 1. července 1783 — vyšlo v Bratislavě první číslo Prešpurských novin. Byl to první periodický list, vycházející v slovenském jazyce. Obsah měl charakter hlavně osvícenský. Dvakrát týdně přinášely Prešpurské noviny na osmi stranách malého knižního formátu zajímavosti z domova i ze světa, literární ukázky aj.

(Videňské svobodné listy).

Zpět k Bibli v roce 1963.

Rok 1963 je rokem 360. výročí dokončení 6-dílné Bible Kralické. Již 360 let tato Bible v naší mateřtině vodí náš národ doma i v cizině zpět k Bohu. Oslavme toto výročí tím, že se všichni, katolíci i protestanti, zapojíme do tohoto hnutí "Nazoět k Biblí".

Když každý den přečteme 3 kapitoly a v neděli 5, za jeden rok přečteme celou Bibli. Takto se dovíme jaký je Boží plán pro nás a pro celý svět.

Objednejte si Bibli podle svého přání. Máme tyto formáty:

Velké Bible v plátně 7x10 inch \$2.00.

Malé Bible v kůži, 5x7½ inch \$4.50.

Ke každé objednané Bibli přiložíte 25c na poštovné. Bible můžete objednat na této adrese: "Zpět k Biblí" c/o Rev. J. Novák, 153 Medland St., Toronto 9, Ont., Canada.

Dopis redakci

(Chico, California) "Přikládám \$5.00 na Husův Lid. Učíte, kde jest nejvíce potřebí. Přicházím oněť s prosbou: našla by se mezi čtenáři starší žena, která by byla schopná vést pro mě domácnost? Vdova se synem neb dcerou pro kolej (Chico State College) je tři bloky od mého domku by byla vítaná. Ona by vedla moji domácnost. Mám tříletý dům. Každý by tudíž mohl mít svoji ložnici. Vydržovala bych domácnost a jsem ochotná i zaplatit \$300 tuition, které kolej vyžaduje od studentů z California. V případě mého úmrtí postarala bych se předem o to, aby rodina mohla používat domek dokud by to potřebovala. (Zvláště když bychom byli vzájemně

spokojeni). V případě, že by se našel zájemce na výše uvedenou nabídku, tak bych též ráda věděla, jaký plat by dotyčná osoba očekávala. Píšte buď na adresu redakce tohoto časopisu, neb přímo na adresu pisatelky: Mrs. Anna Pěchota, Rt. 3, Box 473, Chico, California."

Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty došlé do 19. září 1963

Christian Sisters, Cameron, Texas dar	\$10.00
Mrs. S. Halkovich, Shelton, Conn., předp.	2.00
Frank Hejzlar, Park Falls, Wisc., dar	12.00
Dr. Miloš Bažek, New York, N.Y., dar	25.00
Mrs. Eliz. Brusil, Binghampton, N.Y., předplatná a dar	3.00
Ant. Filipi, Hopkins, Minn., předp., dar	3.00
Fr. Ondráček, Chicago, Ill., předp., dar	3.00
R. F. Lockwood, Leonardo, N. J., dar	5.00
Mrs. Kath. Honska, Pasadena, Calif., předplatná a dar	5.00
John Kvasnička, Oelwein, Ia., předp., dar	3.00
Mrs. M. Kohák, New York, N.Y., dar	5.00
Miss Martha E. Dobias, New York, N.Y., dar, v radostnou upomínku na drahého otce, československého evang. faráře Jaroslava Dobíše a na trvalou památku milované tetičky, Terzie Fransešové	80.00
Rev. F. D. Svoboda, East Islip, L. I., N.Y., dar k uctění památky milé sestry Julie Jindra	10.00
Mrs. Josephine Skalský a Mrs. Mary Cíbula, Hopewell, Va., dar k uctění památky milé sestry Julie Jindra	5.00
Miss Olga Losa, Mrs. Agnes E. Koukol, Mrs. Katherine Horníček, Mrs. Anna Sirová, Mrs. Mary Arnt, dar k uctění památky milé sestry Emily Svoboda-Černý	15.00
S díky přijala a o další pomoc prosí, Národní Jednota čsl. protestantů, Mr. John Onie, pokladník, 4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.	